

บทสรุปผู้บริหาร

“รายงานปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้:
บทวิเคราะห์และแนวทางการแก้ปัญหาเชิงรุกที่ยั่งยืนด้วยสันติวิธี”

โดย

นักศึกษาลัทธิสุตวรรษที่ ๑๖ “การเสริมสร้างสังคมสันติสุข” รุ่นที่ ๑
สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

ปัญหาใจกลาง: ปัญหาใจกลางของความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้คือการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนของขบวนการต่อสู้ที่ปาตานีซึ่งมีกลุ่มบีอาร์เอ็น โคออร์ดิเนตและพูโลเป็นแกนหลัก ผสมเข้ากับกลุ่มต่อต้านอำนาจรัฐที่ไม่ได้ต้องการแบ่งแยกดินแดน หากแต่ต้องการตอบโต้การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนที่ทางกลุ่มรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยมีประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้ได้รับผลกระทบ

รากเหง้าของปัญหา: ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นเพียงอาการของความขัดแย้งทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับมิติทางวัฒนธรรม ซึ่งมีรากเหง้ามาจาก

- ๑) ความไม่เข้าใจกันอย่างแท้จริงของสองชาติพันธุ์คือไทยและมลายูปาตานีที่ทำให้เกิดอคติลึกๆต่อกัน
- ๒) บาดแผลทางประวัติศาสตร์ของรัฐปัตตานีที่เคยรุ่งเรืองจากการกระทำของรัฐสยามในอดีต
- ๓) โครงสร้างการจัดการบริหารปกครอง รวมทั้งกฎหมาย และนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมที่ยังมีบางส่วนไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ตลอดจนไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับที่สามารถสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของได้อย่างแท้จริงและเท่าเทียม

ทั้งหมดนี้ทำให้คนมลายูปาตานีโดยเฉพาะกลุ่มที่ใช้ความรุนแรงรู้สึกว่าจะไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยได้อย่างมีเกียรติและมีคุณค่า ผู้เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักถึงปัญหาใจกลางและรากเหง้าดังกล่าว และรวมศูนย์ความสนใจที่ประเด็นนี้ ไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถกำหนดทิศทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องได้

โจทย์สำคัญต่อการแก้ปัญหา: มาตรการในการแก้ไขปัญหาของภาครัฐควรต้องคำนึงถึงโจทย์สำคัญ ๒ ข้อที่เชื่อมโยงกับรากเหง้าของปัญหาตามที่กล่าวไป คือ

- ๑) ทำอย่างไรที่จะให้ประชาชนในพื้นที่ รวมถึงผู้ที่ไม่เห็นต่างจากรัฐได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนกิจกรรมหรือนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตอย่าง

แท้จริง ผ่านโครงสร้างการจัดการบริหารปกครอง กฎหมาย และนโยบายที่สอดคล้องกับ
อัตลักษณ์ของคนในพื้นที่

- ๒) ทำอย่างไรที่รัฐ ประชาชนในสังคมใหญ่และในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเกิดความเข้าใจ
ยอมรับ และเห็นคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์อย่าง
เพียงพอที่ไม่รู้สึกหวาดระแวงว่าความแตกต่างดังกล่าวจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของตน

กรอบคิดทิศทางการแก้ปัญหา: การแก้ไขปัญหาต้องอยู่ในกรอบของสันติวิธีโดยใช้การเมือง
นำการทหารอย่างแท้จริง ไม่ใช่การทหารนำการเมืองในแง่ของการปฏิบัติดังเช่นในปัจจุบัน สันติวิธีมิได้
ปฏิเสธการใช้การทหาร หากแต่ต้องใช้การทหารอย่างจำกัดภายใต้หลักนิติธรรมในลักษณะที่คุ้มครอง
รุนแรงมิให้ขยายตัว และต้องสนับสนุนและตอบสนองต่อเป้าหมายของงานการเมืองเท่านั้น โดยนอกจาก
รัฐจะใช้งานการเมืองในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่แล้ว รัฐยังจำเป็นต้องใช้งานการเมืองใน
เชิงรุกต่อกลุ่มแนวคิดที่เห็นต่างกันในสังคมท้องถิ่นให้สามารถยอมรับกันได้ในระดับที่จะอยู่
ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกันที่ไม่ใช่แค่การย่นในทางยุทธการเท่านั้นด้วย

ข้อเสนอแนะงานการเมืองเชิงรุก: ข้อเสนอแนะ ๗ ข้อนี้เป็นการใช้งานการเมืองเชิงรุกสู่การ
แก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยั่งยืนบนหลักการ “เปิดพื้นที่/มีส่วนร่วม – รับฟัง
เสียง – สร้างความเข้าใจ – สอดคล้องอัตลักษณ์”

- ๑) **จัดการพูดคุยเพื่อสันติภาพ (Peace Talks)** กับกลุ่มขบวนการที่เห็นต่างจากรัฐ เพื่อทำ
ความเข้าใจว่ามีความต้องการอะไร และจะหาทางออกร่วมกันอย่างสันติแบบยั่งยืนได้
อย่างไรเพื่อการแก้ปัญหาที่ตรงจุด อันจะนำไปสู่การยุติความสูญเสียของทุกฝ่ายให้เร็วที่สุด
ทั้งนี้ ต้องย้ำว่าการพูดคุยดังกล่าวไม่ใช่การเจรจา (Negotiation) แต่เป็นการเน้นทำความเข้าใจ
เข้าใจระหว่างกัน
- ๒) **ร่วมสร้างเครือข่ายสันติภาพชายแดนใต้ (PeaceNet)** ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาค
ส่วนต่างๆในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจน
เสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ภาคประชาสังคม
- ๓) **กำหนดยุทธศาสตร์สื่อสารสังคม** เพื่อสร้างความเข้าใจและการส่งสัญญาณแห่งการอยู่
ร่วมกันระหว่างคนในสังคมใหญ่กับในพื้นที่ในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติในฐานะพลเมือง
ไทยบนความหลากหลายภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม
- ๔) **ส่งเสริมการศึกษาและพัฒนากิจการปกครองที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และ
วัฒนธรรมในพื้นที่** และเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย

- ๕) ส่งเสริมการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศาลกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดกภายใต้สำนักงานศาลยุติธรรมไทยอย่างเป็นทางการ
- ๖) ส่งเสริมการใช้ภาษามลายูเป็นภาษาทำงานควบคู่กับภาษาไทย
- ๗) ส่งเสริมการศึกษาทั้งข้อดีและข้อจำกัดของการใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับได้ของทั้งฝ่ายความมั่นคงและประชาชนในพื้นที่

อนึ่ง ข้อเสนอที่ ๑ ถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะเปิดประตูไปสู่สันติภาพ เพื่อยุติความรุนแรง ข้อเสนอที่ ๒ เป็นข้อเสนอเชิงกระบวนการเพื่อให้มีกลไกซึ่งเชื่อมถึงฐานรากในการเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชน และข้อเสนอที่ ๓ เป็นการสื่อสารเพื่อนำมาสร้างความเข้าใจกับสังคมใหญ่ให้เห็นประโยชน์ของสันติวิธีและเห็นแนวทางของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งทั้งข้อ ๑ – ๓ นี้เป็นข้อเสนอหลักของคณะนักศึกษา ในขณะที่ข้อเสนอที่ ๔ – ๗ นั้นเป็นข้อเสนอรองที่เห็นควรสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการเพิ่มเติมจากเดิมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อันจะเป็นการชี้แจงคนมลายูปาตานี ทำให้เขารู้สึกว่ารัฐและสังคมใหญ่ยอมรับและเห็นคุณค่าในตัวตนของเขาอย่างจริงจังและจริงใจ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรี ไม่รู้สึกแปลกแยก และมีความภาคภูมิใจที่เกิดเป็นพลเมืองไทยเชื้อสายมลายูในสังคมไทยที่หลากหลายและเป็นธรรม

